



Miljödepartementet
103 33 Stockholm
liisa.viinamaki@environment.ministry.se

Stockholm 25 april 2010.

Yttrande från Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien över betänkandet av Utredningen om en myndighet för havs- och vattenmiljöfrågor (SOU 2010:8).

Inledande synpunkter

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) fiskekommitté har under flera år fokuserat sin verksamhet till Östersjöns miljö och fiskbestånd. Vi har identifierat ett stort genomförandeunderskott och ser med oro att alltför lite görs trots relativt god kunskap om orsakerna till det akuta tillståndet.

För att söka en förklaring till detta arrangerades en workshop i slutet av 2007. I inbjudan eftersträvades en bred kompetens från många discipliner inom området. Målet var att formulera de **fem** viktigaste åtgärderna för Östersjöns miljö. En av de viktigaste åtgärderna som kom fram var stärkt helhetssyn gällande administrationen av havsresurserna.

Problemet formulerades som: ”Det stuprörstänkande som präglar besluten rörande havsmiljöerna motverkar ett effektivt miljöarbete. Det är ett problem att jordbrukspolitiken enväldigt bestämmer över flera av ekosystemets viktigaste funktioner i Östersjön”.

Den lösning som föreslogs var ett: ”Ökat interdepartementalt arbetssätt i regeringskansliet. En översyn av de statliga verken som hanterar havsmiljöerna (framförallt Fiskeriverket, Naturvårdsverket och Sjöfartsverket) med ett Maritimt verk som målbild. Fisket kan inte enbart hanteras som livsmedelspolitik och regeringen bör uppmärksamma detta i pågående och kommande utredningar.”

Med utgångspunkt från bland annat detta tillstyrker KSLA huvuddragen i de förslag som ges i utredningen. Vi kan konstatera att den nya myndigheten kommer att tillsättas under stor tidpress. De föreslagna förändringarna är angelägna att genomföras även om det kvarstår flera frågetecken. Vi avser här framförallt vad som kommer att föreslås av utredningen till en framtida organisering av de verksamheter inom Fiskeriverket som inte skall föras över till den nya myndigheten (Dir 2009:100), utredningen om en reformerad fysisk planering av

havsområdena (Dir 2009:109) samt den utredning om forskningsverksamheten som uppdragits åt Formas och Statskontoret.

KSLA bedömer att regeringen har två alternativ till genomförandet. Antingen påskyndas tillsättandet av en organisationskommitté och förändringen genomförs så snabbt som möjligt eller också hejdas processen i väntan på resultatet från övriga pågående utredningar.

Oavsett vilken strategi regeringen väljer så är det av mycket stor vikt att sakfrågorna eller kompetensen inte blir lidande under genomförandet. Om det finns en risk för detta med ett snabbt genomförande bör processen ges mera tid. Detta gäller i synnerhet vad som kommer att föreslås av Formas och Statskontorets utredning avseende forskningsverksamheten och då främst den som bedrivs vid Fiskeriverkets laboratorier. Totalt berörs ca 150 av totalt ca 300 anställda vid Fiskeriverket. De verksamheter som fortfarande är under utredning är resursmässigt stora och mycket viktiga delar av den nya myndighetens verksamhet. Återigen, det är av stor betydelse att förändringen genomförs på sådant sätt att sakfrågor och kompetens inte blir lidande.

Nedan redovisas synpunkter i enlighet med utredningens rubricering.

1. Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

Det är olyckligt att tillsättandet av utredningen drog ut på tiden vilket innebar att tidsramarna blev snäva. Visserligen presenterades huvuddragen till utredning i mars 2009 men direktiven kom först i september. Sedan tog det ytterligare några månader att tillsätta utredaren. Utredningstiden kom därför att i praktiken endast utgöras av knappt 3 månader.

1.2 Tidigare utredningar

Den statliga fiskeriförvaltningens organisation har berörts i flera tidigare översyner och har även utretts i särskilda utredningar (senast i SOU 1998:24 "Fiskerid administrationen i ett EU-perspektiv"). Havsmiljöutredningen (SOU 2008:48 "En utvecklad havsmiljöförvaltning") utgick från EU:s marina direktiv och hade en uttalad miljöinriktning med förslag att Naturvårdsverket borde ha det huvudsakliga ansvaret för implementeringen av havsmiljödirektivet. I remissvaren på den utredningen påtalade många instanser vikten av en sammanhållen havsresursförvaltning och pekade bland annat på EU:s och t.ex. UK:s nya organisationer för frågan (övergången från DG Fish till DG Mare samt en myndighet för havsmiljöfrågor).

Under hösten 2009 presenterades betänkandet från utredningen gällande livsmedelskedjan (SOU 2009:8 Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion, Jo2009/437). I sitt yttrande tillstyrkte KSLA den förändring som föreslogs av myndighetsstrukturen gällande fiske och havsresurser.

1.5 Andra utredningar av betydelse för denna utrednings uppdrag

KSLA kan konstatera att det pågår ett antal utredningar med stor betydelse för förvaltandet av fiskbestånden. Den finns en risk att förslagen från utredningarna inte harmonieras och att slutresultatet därför kan bli splittrat. Vi bedömer att regeringen bör "skynda långsamt" för att detta inte skall bli fallet. KSLA bedömer även att det föreligger relativt god parlamentarisk enighet i många av dessa frågor varför höstens val inte behöver väga tungt för tidsplaneringen.

2. Utgångspunkter

KSLA anser att utredaren gjort väl formulerande överväganden gällande principerna kring myndighetens verksamhetsområden. Merparten av dessa är även generella för de statliga myndigheternas uppdrag.

3. En myndighet för havs- och vattenmiljö

KSLA delar utredarens överväganden när det gäller den nya myndighetens inriktning, verksamhet och ledning.

4. Berörd verksamhet inom andra myndigheter

4.1 Naturvårdsverket, 4.1.2 Överväganden och förslag

De ökande populationerna av fiskätande predatorer som skarv och säl tenderar alltmer att övergå från att vara ett problem för yrkesfisket till att bli ett fiskförvaltningsproblem. Framförallt avser vi den snabbt växande gråsälspopulationen i Östersjön. I enlighet med övriga förslag i utredningen anser vi därför att förvaltandet (både avseende jakt- och sälskademedel) av säl bör övergå till den nya myndigheten.

4.2 Fiskeriverket, 4.2.2 Överväganden och förslag, 4.2.3 Resursförvaltning

Utredaren föreslår att främjandefrågorna gällande fisket skall överföras till Jordbruksverket. Som det framgår ovan (2. Utgångspunkter) så bör de generella principerna för statlig förvaltning alltid vara att renodla uppdraget och därför skilja på tillsyn och kontroll. Med andra ord bör samma myndighet inte bedriva verksamhet som det ligger i myndighetens uppdrag att kontrollera. Sätillvida är KSLA överens med utredaren om att flytta främjandefrågorna från den nya myndigheten till Jordbruksverket. I praktiken finns emellertid flera viktiga frågor att utreda närmare.

4.2.5 Forskning och utveckling

Fiskeriverkets FoU-verksamhet har varit föremål för många utredningar genom åren. Gemensamt för tidigare utredningar har varit konstaterandet att den FoU-verksamhet som bedrivs inom Fiskeriverket är svår att överflytta till annan huvudman, framförallt beroende på den karaktär av monitoring och långsiktighet som präglar inriktningen. Vi delar därför utredarens förslag att detta bör utredas vidare och vill i sammanhanget påtala betydelsen av den verksamhet som bedrivs vid Fiskeriverkets laboratorium.

4.3 Vattenmyndigheterna

Myndighetsstrukturen utgörs normalt av en nationell (de statliga verken), en regional (länsstyrelserna) och en lokal (kommunerna) nivå. Tillsättandet av vattenmyndigheterna skapade i detta sammanhang en ny nivå där även indelningen (avrinningsområdesgränser) var ny. En av tankarna med detta var att stärka den regionala nivån. KSLA bedömer emellertid att ytterligare nivåer skapar strukturer som försvårar ett effektivt resursutnyttjande. Den pågående utredningen om den statliga regionala förvaltningen (Dir 2009:62) kan komma att föreslå en hopslagning av län och centralisering av vissa verksamheter till ett fåtal eller enstaka län. Vi anser att utredarens förslag om en centralisering och en överflyttning av vattenmyndigheternas verksamhet till den nya myndigheten harmonierar bäst med ett sådant scenario.

5. Forskning och forskningsliknande karaktär

KSLA:s uppfattning om Fiskeriverkets FoU-verksamhet framgår ovan. Vi vill poängtera vikten av en oberoende forskningsverksamhet vilket kan vara problematiskt inom ramen för

en statlig myndighet. Samtidigt är det av stor betydelse att det långsiktiga forsknings- och utvecklingsarbete som idag bedrivs inom ramen för Fiskeriverket inte blir lidande av eventuella förändringar och överflyttning till annan huvudman.

6. Samverkan och samordning

KSLA bedömer att den nya myndigheten kommer att ges bättre samverkansmöjligheter med andra berörda myndigheter än vad som idag är fallet. Det kommer att finnas goda möjligheter att motverka det stuprörstänkande som präglat dessa frågor. För att uppnå goda resultat ställs emellertid stora krav på berörda departement och att samordningen genomförs genom hela myndighetsstrukturen.

6.1.9 Den nya myndigheten och länsstyrelserna

För genomförandet av politiken inom området kommer samverkan mellan den nya myndigheten och länsstyrelserna att vara helt avgörande. KSLA bedömer att länsstyrelserna kommer att få en än viktigare roll för genomförandet av den nationella politiken på regional nivå än vad som är fallet idag med två statliga myndigheter. För att ta tillvara kompetensen på länsstyrelserna så anser vi att mycket av den verksamhet som idag bedrivs på nationell nivå kan delegeras till länsstyrelserna.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Sara von Arnold
Preses

Åke Barklund
Akademisekreterare och VD